

[Bekijk het origineel](#)[PDF BEKIJKEN](#)

Bron

Reformatorisch Dagblad

Publicatiedatum

01-07-2013

Auteur(s)

Mark Dingemans

[+ Meer informatie](#)

Hollandse handelsgeest in Ghana

6 minuten leestijd

Elmina, een klein vissersstadje aan de Ghanese kust. Vissers slepen hun boten het strand op, de markt is een mierenhoop. Voetgangers stuiven uit elkaar voor het getoeter van een bus die door de nauwe straatjes navigeert.

In de bus zit ik dicht opeengepakt met een hoop West-Afrikanen en een handjevol blanken, collega's op een taalkundeconferentie. Na eindeloos gekronkel komt de bus uit op een klein pleintje aan de voet van een groot wit fort.

Met stijve ledematen rollen we de bus uit, om meteen bedolven te worden onder de straatverkopers. Een jongen trekt aan mijn arm en laat me een vodje zien met een paar namen en bedragen erop. „Hallo, wij zijn sporters, maar we hebben geen voetbalveld hier; dit is een project van een Duitse organisatie; wilt u ook...” Ik lach vriendelijk, schud nee. Hij lacht zijn mooie witte tanden bloot: „We can be friends!” Daar kan ik hem geen ongelijk in geven, maar dat is niet genoeg om zijn aftroggeltruc door de vingers te zien. Ik raad hem aan iemand anders te proberen. Er is vandaag vast wel een toerist met schuldgevoel te vinden.

Over de ophaalbrug lopen we naar de poort, waarboven een trotse gouden leeuw prijkt. Dit was 250 jaar lang Nederlands grondgebied. Op het binnenplein van het fort verzamelen we voor de rondleiding. Eerst het kerkje op de binnenplaats. Van oorsprong Portugees, zegt de gids. De Hollanders, praktisch als altijd, maakten er een markthal van toen ze het fort in 1624 veroverden op de Portugezen.

Weelde

Binnen de muren van het fort werd verwoed gehandeld. Goedkoop buskruit, ijzer en westerse luxeartikelen werden hier ingeruild voor ruwe grondstoffen. Hier is de weelde van Veere en mijn geboortestad Middelburg op gebouwd, de prachtige koopvaardijpanden langs de kades, onze gouden eeuw. Dit is het glorieuze begin van de wereldmarkt.

Vanaf de binnenplaats lopen we door een smalle gang naar de slavenverblijven. Hier, in een paar ruimtes elk niet groter dan een woonkamer, zaten honderden slaven opeengepakt. Het enige licht komt van een raampje hoog in de muur. De kerkers komen uit op een tweede, kleinere binnenplaats waar de vrouwelijke slaven mochten luchten.

Erboven is een balkon. Hier stond de gouverneur af en toe met zijn armen over elkaar de geketende vrouwen beneden te begluren. Als hij er ééntje zag die hem wel wat leek blafte hij een commando. De vrouw werd losgemaakt, gewassen, en via een ladder naar boven gestuurd. Als de gouverneur genoeg van haar had werd ze weer naar beneden gejaagd.

Stank

We lopen een stukje verder, waar een nauw gangetje naar de laatste kelder leidt. Waarom stinkt het hier zo? vragen een paar Nigerianen in ons gezelschap. De gids antwoordt niet. Een mansbrede spleet in de muur biedt uitzicht op de eindeloze oceaan. Eens in de drie maanden meerde hier een slavenschip aan. Wie uit deze ruimte vertrok kwam nooit meer terug.

De gids vertelt hoe de slaven in de ruimen werden gepropt. Een vijfde van hen overleefde de martelende zeereis niet. De rest werd voor goed geld verkocht aan plantage-eigenaren in de Nieuwe Wereld. Om me heen morren mijn West-Afrikaanse collega's in ongeloof. Achter mij hoor ik iemand zeggen: „They have to pay!” Ik voel me plotseling nadrukkelijk blank.

We verlaten de kerkers en verkennen de bovenverdiepingen. Grote eetzaal, een mooie Oudhollandse keuken, een kerkzaal met een bordje: „Zion is des Heeren ruste. Dit is Syn woonplaetse in eeuwigheyt. Psalm 132”. Houten klikklak-vloeren. De ruime kamers van de gouverneur. En o ja, het balkon.

Via een statige trap komen we weer terug op het binnenplein. In een van de muren bevindt zich een grafsteen waarvan ik het grafschrift onwillekeurig hardop begin te lezen. De gids zegt: „Is dat jouw taal?”; uit de groep klinkt een roep om vertaling. Het Statenbijbel-Nederlands gaat me ongemakkelijk goed af en voor ik het weet sta ik voor een groep West-Afrikanen het grafschrift te vertalen van de „Bewinthebber Der Geoctroyeerde West-Indische Compagnie Ter Kamere Zeelandt”, overleden 12 maart 1758. Ds. A. Andriessse, predikant te Veere, heeft het geheel voorzien van een stichtelijk woord.

Daaldertekens

Genoeg. Als de rondleiding ten einde is ontsnap ik aan de groep. In de boekwinkel ontdek ik een deur waardoor ik op de vestingmuren kan komen. Ik snuif de frisse zeelucht op en bedenk dat dit uitzicht eeuwenlang niet is veranderd. Onder mij zijn de massieve vestingmuren het onwrikbare bewijs van een cultureel systeem dat zulke bruutheden kan begaan.

Mijn voorouders, Statenbijbel in de hand en daaldertekens in de ogen, hadden gewoon een goede neus voor de markt. Tot ze na twee eeuwen goed geld verdienen tot het verlichte inzicht kwamen dat zwarten ook mensen zijn. Het fort werd in 1871 voor een habbekrats verkocht aan de Britten, en de verschrikkelijke slavenhandel is verbannen naar een alineaatje in ons geschiedenisboek.

En wat deden de Hollanders vervolgens? Wat een goed handelaar betaamt, natuurlijk: de aandacht verleggen naar handelswaar die minder hoog op de morele agenda staat. Paul Cliteur heeft opgemerkt dat de Nederlandse bio-industrie de grote morele blinde vlek van onze tijd is. Maar hij is een roepende in de woestijn. De stem van het volk wordt ondertussen uitmuntend vertegenwoordigd door onze hedendaagse bewindhebbers, die een beroep doen op VOC-mentaliteit en vrije markt. Bio-industrie? Dat zijn gewoon de wetten van vraag en aanbod, zeggen we, en we halen onze schouders op. Saillant detail is dat onze overschotten aan kippenrestvlees tegenwoordig op de Ghanese markt gedumpt worden. Hoezee, het kringetje is weer rond. De wereldmarkt blijft trouw zijn werk doen, en —je maintiendrai— Holland vaart er wel bij.

Mark Dingemans is taalwetenschapper aan het Max Planck Instituut in Nijmegen en brengt elk jaar een paar maanden door in Ghana voor veldwerk.

Vandaag is het 150 jaar geleden dat de slavernij in Suriname en de Nederlandse Antillen werd afgeschaft. In een zevendelige serie aandacht voor dit feit. Vandaag deel 7 (slot). >>rd.nl/vrijvanslavernij

Deze tekst is geautomatiseerd gemaakt en kan nog fouten bevatten. Digibron werkt voortdurend aan correctie. Klik voor het origineel door naar de pdf. Voor opmerkingen, vragen, informatie: contact.

Op Digibron -en alle daarin opgenomen content- is het databankrecht van toepassing. Gebruiksvoorwaarden. Data protection law applies to Digibron and the content of this database. Terms of use.

 [Printen](#)

Bekijk de hele uitgave van maandag 1 juli 2013

Reformatorisch Dagblad | 14 Pagina's

 [PDF BEKIJKEN](#)

Ook interessant voor u

Ghana nederland en de wereld

Al eeuwen geleden kwam ons land met Ghana in aanraking. Niet op zo'n beste manier overigens. Langs de palmenkust liggen tot vandaag witte forten — wel 40 — te schitteren in de zon. Oude kanonslopen...

1 december 1971 Zendingsblad van de Gereformeerde Kerken in Nederland 996 woorden drs C. H. Koetsier

Sri Lanka heeft Hollandse erfenis

Toen de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) zich eenmaal in Ceylon had gevestigd, kreeg ook het Nederlands een plaats op dat eiland. Nog altijd is er sprake van Hollandse invloed in het Singale...

7 december 2011 Reformatorisch Dagblad 1683 woorden G. Roos

Ghana, Nederland en de wereld

Al eeuwen geleden kwam ons land met Ghana in aanraking. Niet op zo'n beste manier overigens. Langs de palmenkust liggen tot vandaag witte forten — wel 40 — te schitteren in de zon. Oude kanonslopen...

1 januari 1972 Zendingsblad der Nederlandse Hervormde Kerk 1119 woorden C. H. Koetsier

Met Calvijn in de kerker

Van kasteel Sluis resteert minder dan een ruïne. De fundamenten van de vesting aan het Zwin liggen verscholen onder bevroren koeienvlaaien in een weiland net buiten de stadswallen. Vergeten en ver...

28 november 1998 Reformatorisch Dagblad 791 woorden Door G. ten Voorde

Doolhof onder Berlijn

Of misschien iemand uit de groep bij de brandweer of de politie zit, wil gids Aranka Haneke weten. We zitten immers in de schuilkelder en hier moet van alles gebeuren om in leven te blijven. Iemand...

12 februari 2011 Reformatorisch Dagblad 1221 woorden Evert van Vlastuin

